ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਟੇਟ

ਬਨਾਮ

ਜੈ ਦੱਤ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ.

(2022 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 37)

ਜਨਵਰੀ 19, 2022

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਥਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 -- ਧਾਰਾਵਾਂ 302 ਅਤੇ 326 – ਕਤਲ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਘਾਤਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਤ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਪਿਤਾ) ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 326 ਅਧੀਨ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਪੀੜਤ ਘਟਨਾ ਦੇ ਛੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ – ਜਾਇਜ਼ਾਕਾਰੀ – ਫੈਸਲਾ: ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ – ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਕਿ ਪੀੜਤ ਘਟਨਾ ਦੇ ਛੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮਰਿਆ, ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 326 ਅਧੀਨ ਬਦਲਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ – ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਕਿ ਕੋਈ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ – ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 302 ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ – ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਰਿਵਾਇਜ਼ਡ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 34 ਨਾਲ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ:1.1. ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਛੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮਰਿਆ, ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਐਚਸੀ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ 20.12.1983 ਨੂੰ ਲਖਨਊ ਹਸਪਤਾਲ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਲਾਜ ਅਧੀਨ ਉਹ 26.12.1983 ਨੂੰ ਮਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟ ਨੰਬਰ 1 ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀਐਚਸੀ 'ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਦੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨੌ ਚੋਟਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ 'ਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ।

ਇੱਕ ਪੋਸਟ-ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ। ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟ ਨੰਬਰ 1 ਕਾਰਨ ਸੀ। ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਸਿਰ - ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਘਾਤਕ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟ ਨੰਬਰ 1 ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਇਹ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 7.1]

1.2. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ 'ਤੇ ਬਦਲਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੋਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ8 ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੋਸਟ-ਮੋਰਟਮ ਕੀਤਾ, ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਮੈਨਿੰਜਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਭੀੜਾ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ, ਦੋਵੇਂ ਸਮਾਂ ਲੋਬਾਂ 'ਤੇ ਸਬਡੂਰਲ ਹੀਮੈਟੋਮਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਇਹ ਕੇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟ ਨੰਬਰ 1 ਕਾਰਨ ਮਰਿਆ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। [ਪੈਰਾ 7.2]

1.3. ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਇਕ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਕਿਵੇਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਚੋਟ ਕਾਰਨ ਮਰਿਆ ਅਤੇ ਚੋਟਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ - ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 7.3]

2. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਸਮੇਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 8]

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ 2022 ਦਾ 37 ਨੰ.

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 18.09.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧੀ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦਾ. 1987 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰ.870।

ਰਾਣਾ ਮੁਖਰਜੀ, ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਅੰਕਿਤ ਗੋਇਲ, ਮਿਸ. ਨਗਮਾ ਇਮਤਿਆਜ਼, ਅਹਿਮਦ

ਜ਼ਰਗਮ, ਸੈਫ ਨਸੀਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲੁਬਨਾ ਨਾਜ਼, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਮੈਸਰਜ਼ ਇਕੁਇਟੀ ਲੈਕਸ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਲਈ ਸੋਮਿਆ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਐਡਵ. ਲਈ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.

1. ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਐਟ ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿੱਚ 18.09.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿੰਦਾਜਨਕ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

2. ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਖਨਊ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਲਗਭਗ ਛੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਜੈ ਦੱਤ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਿਊ1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ2 ਘਟਨਾ ਦੇ ਅੱਖੀਦੇਖੇ ਗਵਾਹ ਸਨ। ਪੀਡਬਲਿਊ8 - ਡਾ. ਪੀ.ਆਰ. ਮਿਸ਼ਰਾ ਵੱਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਦੁਆਰਾ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੈ ਦੱਤ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਲਾਲ ਬਹਾਦੁਰ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

2.1 ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਲਾਲ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਜੈ ਦੱਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਛੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਡੀ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟੀ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਹੈ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ

ਘਟਨਾ ਲਗਭਗ 36 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ।

2.2 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ, ਰਾਜ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

3. ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਮੁਖਰਜੀ, ਵਕੀਲ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਵਕਤਾ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

3.1 ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਰਜੀ, ਵਕੀਲ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਵਕਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਗਏ ਅਤੇ ਝਗੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ2 - ਅੱਖਾਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਇਕ ਸਪਸ਼ਟ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

3.2 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਛੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮਰ ਗਿਆ, ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪੋਸਟ-ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਸਰਾਹਿਆ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਡੀ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟੀ ਸੀ, ਇਹ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਮਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਰਤਮਾਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

4. ਵਰਤਮਾਨ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਅਧਿਵਕਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ – ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

4.1 ਸ਼੍ਰੀ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਅਧਿਵਕਤਾ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਉਸਾਰਨਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਤੋਂ ਛੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ

ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਅਧਿਵਕਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੀਐਚਸੀ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਰਾਮ ਔਤਾਰ (ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਿਆ) ਦੇ ਨੌ ਸੱਟਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

4.2 ਸ਼੍ਰੀ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਅਚਾਨਕ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਮਾਮਲਾ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

5. ਉਪਰੋਕਤ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਮਨ ਬਾਬੂ ਨੂੰ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

6. ਅਸੀਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

7. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਾਮ ਔਤਾਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ/ਕਰਵਾਇਆ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ PW1 ਅਤੇ PW2 – ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 20.12.1983 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਾਮ ਔਤਾਰ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਔਤਾਰ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਛੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗੌਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਮ ਔਤਰ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲੇ ਸਨ:

"1. ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਖੱਬੇ ਭੌਂਹ ਦੇ ਉੱਪਰ 8 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 6 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਖੁਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਘਾਉ।

2. ਖੱਬੇ ਸਿਰ ਦੇ ਖਾਲ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ 9 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 5 ਦਾ ਖੁਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਘਾਉ।

3. ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ 6 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਖੁਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਘਾਉ।

4. 5ਵੇਂ ਲੰਬਰ ਰੀੜ੍ਹ ਉੱਤੇ 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਖੁਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਘਾਉ।

5. ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ 1.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ, ਮਾਂਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੱਕ ਦਾ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਘਾਉ।

6. ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ 18 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਵਿੱਚ ਕਈ ਖੁਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਘਾਉ।

7. ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ 22 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਵਿੱਚ ਖੁਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਘਾਉ।"

7.1 "ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾ.ਪੀ.ਆਰ. ਮਿਸ਼ਰਾ – ਪੀਡਬਲਿਊ8 ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੋਸਟ ਮੌਰਟਮ ਕੀਤਾ, ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਮੈਨਿੰਜਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਉੱਤੇ, ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਖੂਨ ਜਮਾ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਦੋਵੇਂ ਸਮਾਂ ਲੋਬਾਂ ਉੱਤੇ ਸਬਡੂਰਲ ਹੀਮੇਟੋਮਾ। ਡਾਕਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟ ਨੰਬਰ 1 ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਚੋਟਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟ ਨੰਬਰ 1 ਘਾਤਕ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਚੋਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਛੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਰਿਆ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਐਚਸੀ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ 20.12.1983 ਨੂੰ ਲਖਨਊ ਹਸਪਤਾਲ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਲਾਜ ਅਧੀਨ ਉਹ 26.12.1983 ਨੂੰ ਮਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟ ਨੰਬਰ 1 ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ "ਪੀਐਚਸੀ 'ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਡਾ. ਬੀ.ਐਲ. ਕਟਿਆਰ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਨੌ ਚੋਟਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਮ ਅੌਤਾਰ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਪੋਸਟ-ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਅੰਤਮ-ਮੌਤ ਚੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਥੇ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟ ਨੰਬਰ 1 ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ। ਸਿਰ - ਸਰੀਰ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਉੱਤੇ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਘਾਤਕ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟ ਨੰਬਰ 1 ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਇਹ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ।

7.2. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 326 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਰ ਦੀ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾ. ਪੀ.ਆਰ. ਮਿਸ਼ਰਾ - ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਬੀ. ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ, ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਮੈਨਿੰਜਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਦੋਵੇਂ ਸਮਾਂ ਲੋਬਾਂ 'ਤੇ ਸਬਡੂਰਲ ਹੀਮੇਟੋਮਾ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿਰ ਦੀ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 1 ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰਨਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ,

ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਧਾਰਾ 30/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।

7.3 ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 326 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 326 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਚੋਟ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ - ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਾਮ ਔਤਾਰ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਘਾਤਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਾਮ ਔਤਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਾਮ ਔਤਾਰ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀ.ਐਚ.ਸੀ. ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਖਨਊ, ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 326 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 326 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਚੁਕਾਇਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

8. ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਇਥੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ - ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦਾਈ ਜੁੱਟ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਧਾਰਾ 302/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ਾਂਵਾਦੀ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸੈੱਟ ਅਸਾਈਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਜੈ ਦੱਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ - ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਸਮੇਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਦੋਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਸਕਣ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate